

אמנת האקלים הישראלית - בעקבות הסכם פריז ולקראת סדר עולמי חדש

נציגי המדינות נענים לקריאות תושביהם

לקראת ועידת פריז ובמהלכה, מיליוני אזרחים ואזרחיות פעלו ויצאו לרחובות בכ-2000 צעדות אקלים שהתקיימו השנה בכל רחבי העולם ונשאו את הקריאה, בשמנו ובשם הדורות הבאים, לאמץ פרקטיקות סביבתיות-חברתיות-כלכליות להורדה משמעותית של 'אימפקט' האדם על סביבתו. נציגי אומות העולם ביטאו דרישה אזרחית גלובלית זו בהסכם שאפתני ומחייב משפטית שנחתם בוועידת האקלים בפריז בדצמבר 2015.

לשינויי אקלים השפעות מרחיקות לכת על ישראל ושכנותיה. עלייה בדחיפות ועוצמת הבערות והשטפונות, מחסור גדל והולך במים, סופות אבק, ואובדן של שטחי חקלאות. לתופעות אקלים קיצוניות אלו יש השלכות כלכליות, חברתיות וגאו-פוליטיות. השלכות אלה מגבירות את אי הציבות הפוליטית באזורינו, יוצרות שחיקה בביטחון המזון, גלי מהגרים (פליטי אקלים) ועוד.

עם צאת הדו"ח החמישי של הפאנל הבין ממשלתי לשינוי האקלים, ישנה הסכמה עולמית בקהילה המדעית באשר לתהליכי התחממות כדה"א, זאת כתוצאה מפעילות האדם בתחומי האנרגיה, המזון, התעשייה, הצריכה והמחיה. אלו גורמים לתנאי מזג אוויר קיצוניים אשר השפעתם זכתה להכרה בינלאומית חסרת תקדים במסגרת הסכם פריז דצמבר 2015.

הסכם פריז שנחתם, בידי 196 מדינות, ביניהן ישראל בוועידת האקלים, מכיר בהתחממות הגלובלית ובדרישה להפחית את פליטות גזי החממה כתוצאה מפעילות האדם כאתגר החשוב ביותר אליו נדרשת האנושות כולה, זאת בשל הסכנות המיידיות אותן אנו חווים מידי שנה. דרך הפעולה המרכזית לעצור את התחממות כדור הארץ מעל 1.5 מעלות צלסיוס, מעל הטמפר' בתקופה הפרה-תעשייתית, היא באמצעות הקטנת פליטות גזי החממה, ברמת הפרט, המדינה והעולם כולו.

מדינות העולם הסכימו פה אחד על הצורך לפעול בנחישות להשגת היעד שאפתני. הוסכם כי על כל מדינות העולם, ביניהן ישראל, לאשרר את תכניות הפחתת הפליטות (INDC) שלהן תוך העמדת תוכנית מפורטת ומתוקצבת, תוך שנה מיום ה-4 לאפריל 2016. איכות התוכנית ויעדיה יבחנו וישופרו כל 5 שנים. כל אלה על מנת למתן את הפליטות ולשפר את איכות חיי התושבים במדינות השונות עוד לפני שנת 2020.

מהי ההזדמנות הגדולה שהסכם פריז מהווה לישראל?

תנועת הקיימות בישראל רואה בהסכם פריז 2015 הזדמנות משמעותית עבור מדינת ישראל להוביל, הן טכנולוגית והן תכנונית את שינוי הפרדיגמה הנדרש על מנת להבטיח צדק אקלימי ואת איכות חיי אזרחי ישראל, תוך הפחתת פליטות ועיצוב המדיניות לשם כך, מחד. מאידך הובלת מחקר ופיתוח טכנולוגי למיטיגציה ואדפטציה לשינויי האקלים. כל אלו מתאפשרים לאור האפשרות לנצל ולמנף את ההשקעה הפיננסית והעברות הכספים, כפי שהוחלט בהסכם (סעיפים 71-53 להסכם). בשל גודלה הגיאוגרפי של ישראל אנו יכולים לפתח, ביתר קלות, את התשתיות והיכולות הדרושות להגשמת יעדים שאפתניים ובכך לתרום להעלאת איכות החיים בישראל (סעיפים 72-84 להסכם).

דירוגה של ישראל כמובילה בתחום הקלינטק, החקלאות, שימור המים ועצירת המדבור, מאפשרים לה לקחת תפקיד מפתח בקידום ההתמודדות עם משבר האקלים תוך שיפור מעמדה בעולם וזאת בעזרת שיתוף פעולה עם מדינות האזור. יחד עם זאת, למרות הישגיה המרשימים, וגודלה היחסי, ישראל מפגרת ביישום טכנולוגיות וגישות פיתוח מקיימות אלו בתחומים רבים, בעיקר בתחומי האנרגיה, המזון והתחבורה. **המעבר ליעדים שאפתניים לישראל הוא גם המעבר מיצואנית של חדשנות למקום בו החדשנות מהווה מנוף לאיכות חיים ורווחה בישראל עצמה.** ע"פ ההסכם על המדינות, ביניהן ישראל, לפתח מנגנוני מעקב והטמעת מדיניות הפחתת פליטות באופן שקוף, תוך שיתוף פעולה מלא עם החברה האזרחית, על מנת להגיע לתוצאות אפקטיביות.

התחייבות מדינת ישראל בהסכם פריז 2015, לפי החלטת הממשלה כוללת: הגעה ליעד של 7.7 טון פליטות גזי חממה לנפש בשנת 2030 (10.2 טון לנפש בהווה) שמשמעותו: פליטה כוללת דה פקטו של 14% יותר גזי חממה מזהמים ביחס לשנת 2005, 17% התייעלות אנרגטית בצריכת חשמל; 17% ייצור חשמל מאנרגיות מתחדשות; 20% הפחתה בנסועה פרטית. יעדים אלו הם מן הנמוכים ביותר מבין מדינות ה-OECD. לשם השוואה מרוקו תפיק 42% מהאנרגיה שלה ממקורות מתחדשים בשנת 2020, וגרמניה תגיע ל-45% אנרגיה מתחדשת בשנת 2030. זוהי התוכנית היחידה מבין מדינות ה-OECD שאינה מציבה יעדים אבסולוטיים להפחתת פליטות גזי חממה והתוכנית היחידה שאינה מפורטת ומתוקצבת כנדרש לפי ההסכם. בעוד התועלת למשק הישראלי ולבריאות הציבור אדירה, האוצר יקציב 300 מיליון ₪ בלבד למימוש התכנית ב-4 השנים הקרובות.

לאור הצורך והדחיפות לשינוי מהותי בפרדיגמת התכנון והפיתוח בישראל, ארגוני הסביבה, תנועת הקיימות ואזרחי ישראל קוראים לממשלה, לראשי הערים והרשויות המוניציפליות ולמקבלי החלטות באשר הם בכל הרמות לאמץ את אמנת האקלים אשר נוסחה בשיתוף החברה האזרחית ואנשי אקדמיה:

אנו קוראים לממשלת ישראל לאמץ את אמנת האקלים ואת הצעדים האופרטיביים, אשר יובילו לחיים בריאים ובני קיימא בישראל, המתבססים על מאפיינייה החברתיים, הכלכליים והסביבתיים, ולפעול לחתירה מתמדת לאיפוס פליטות גזי החממה בתחומנו לטובת בריאותנו ואיכות חיינו, ולטובת הסביבה ובע"ח. מטרת החזון היא להביא אותנו אל מציאות בה אנו מקיימים - 0 פסולת להטמנה - 85% אחוז אנרגיות מתחדשות - 0 פגיעה בשטחים פתוחים.

מה על ישראל לעשות כדי לתרום את חלקה לעצירת ההתחממות הגלובלית על 1.5 מעלות?

צעדים אופרטיביים:

1. **חוסן** – להרחיב את התוכנית הלאומית לצמצום פליטות לתכנית לאומית להסתגלות וחוסן אקלימי (אדפטציה).
- לאשרר את הסכם פריז בממשלת ובכנסת ישראל, על בסיס תוכנית אופרטיבית מתוקצבת, עד סוף שנת 2016.
- לאמץ את התרחיש השאפתני של הועדה הבין משרדית להפחתת פליטות גזי חממה - הפחתה של 32% (34 מיליון טון) לעומת 'עסקים כרגיל', לרמה של 74 מיליון טון בשנת 2030 (6.9 טון לנפש בשנה). התייעלות אנרגטית, וייצור 35% מהאנרגיה ממקורות מתחדשים בשנת 2030, תוך שמירה על ערכי הטבע והמגוון הביולוגי היחודיים לישראל.
- אימוץ יעד פליטות כולל לישראל.
- גיבוש תוכנית אב למשק האנרגיה בה יפורט תמהיל דלקים לייצור האנרגיה, וגיבוש תוכנית לפיתוח רשת חשמל חכמה בעלת יכולות אגירה.
- אישור הצעת החוק ייצור חשמל מאנרגיה מתחדשת, ופיתוח מסיבי של אנרגיה סולארית במרחב הבנוי.

2. **יישום מדיניות קיימת** - יישום מלא של החלטות ממשלה מהשנים האחרונות בנושאים: התייעלות אנרגטית, קידום אנרגיות מתחדשות, בנייה ירוקה, עידוד תחבורה ציבורית ותחבורת אופניים. עמידה בהתחייבויות הקודמות של הממשלה להפחית 20% מפליטות גזי החממה, ולהגיע לכדי 10% מהאנרגיה ממקורות מתחדשים עד לשנת 2020.
3. **פיתוח מקיים** - עצירה וגניזה של תכניות להקמת פרויקטים מזהמים כגון הרחבת בתי הזיקוק בחיפה, וקידוחי נפט לא קונבנציונאליים ברמת הגולן. יש לגבש וליישם תכנית לאומית להבראת מפרץ חיפה, תוך העתקת מפעלי תעשייה מאזורי צפיפות אוכלוסין. יש להימנע בכל מחיר מפיתוח משק האנרגיה על בסיס אנרגיה גרעינית אשר לה פוטנציאל זיהום משמעותי. יש לשמור על עקרונות תמ"א 35 - ריכוז מאמצי הפיתוח לתחומי הערים הקיימות והימנעות מפיתוח שכונות פרבריות ויישובים חדשים.
4. **כלים כלכליים למימון תכנית האקלים** –
 - העתקת סובסידיות שניתנות לחברות המפיקות דלקים מאובנים (אשר פולטים גזי חממה מזהמים) לחברות המייצרות אנרגיה מתחדשת, ויזמות נוספות בתחום.
 - התקציב המקורי של התכנית להפחתת פליטות גזי חממה עד שנת 2020 היה 2.2 מיליארד שקלים. יש לאשר תקציב דומה לתכנית עד שנת 2030.
 - להקצות 25% מהקרן לניהול רווחי הגז הטבעי לטובת פיתוח ויישום של פתרונות חברתיים-סביבתיים למשבר האקלים, בדגש על עזרה לקהילות ורשתות שיתופי פעולה בתחום.
 - קידום ומימון טכנולוגיות ירוקות חדשות וקיימות, באמצעות מימון מחקר ופיתוח, ומימון ממשלתי חלקי. בדומה למדיניות הקוריאנית לחדשנות טכנולוגית.
 - הפנמת עלויות חיצוניות ותועלות במערכת הכלכלית, על ידי מיסוי פיגויאני ומס פחמן הוגן.
5. **תזונה וחקלאות בת קיימא** - החלת רפורמה כוללת המבוססת מזון צמחי והפסקת עידוד צריכת מזון מהחי, תוך שימוש בכלי המדיניות הקיימים: תמיכות, סובסידיות, מיסוי, פיקוח מחירים, הסברה, הגשת מזון צמחי במוסדות ציבוריים. יישום מדיניות "המזהם משלם" על תעשיית המזון מן החי. כצעד ראשון, על שר החקלאות, לעצור את המשלוחים החיים, של בעלי חיים המיובאים לישראל.
6. **העיר והאקלים** - הכרה בערים כמנוע מרכזי לצמצום פליטות וחוסן קהילתי, המשך פיתוח וחיזוק מנגנונים לקידום הקיימות בערים, הקצאת משאבים למהלכים ופרויקטים להתחדשות עירונית, כגון יערות מאכל קהילתיים. יש להימנע לחלוטין מבניה בשטחים פתוחים ופרבור.
7. **תחבורה ציבורית ותחבורת אופניים** - הקצאת המשאבים הנדרשים לפיתוח התחבורה הציבורית בישראל, בדגש על מערכות הסעת המונים ותחבורת אופניים הן במרחבים האורבניים הקיימים והן בשכונות חדשות, תוך עמידה ביעדים חברתיים של הגברת הנגישות של כלל האוכלוסיות בישראל.
8. **צדק אקלימי** - הכרה במהלכים לצמצום פליטות כצעדים לצמצום אי השוויון, על ידי מתן העדפה להתייעלות אנרגטית ואנרגיות מתחדשות ברשויות ומשקי בית במצב סוציו אקונומי נמוך.
9. **מעורבות אזרחית** - חינוך לקיימות, ופעילות קהילתית. אנו, הארגונים החברתיים והסביבתיים והחברים בתנועת הקיימות, מתחייבים לקדם ולהיות דוגמה לאורח חיים מקיים ומצמצם פליטות. אנו פועלים ונמשיך לפעול לעודד ולצרף את כלל האזרחים בישראל לעשייה ולמחויבות לשינוי.
10. **מו"פ** - השקעה ממשלתית בטכנולוגיות ותהליכים לצמצום פליטות וחוסן אקלימי, על ידי עידוד הקמת אתרי פיילוט, הקצעת משאבים וחממות.
11. **שיתוף פעולה אזורי** - הקמת מסגרת בת קיימא למסחר במים ואנרגיה מתחדשת אשר ישפר את מעמדה האזורי של ישראל מבחינה גיאופוליטית. לדוגמה, הגברת

הפקת ואספקת המים לירדן, בתמורה לאנרגיה מתחדשת אשר תופק בשדות סולאריים בירדן.

12. **שקיפות והנגשת מידע** - הקמת מנגנון ציבורי לשיתוף ידע ונתונים, לבקרה ויישום תכנית האקלים. תמרוץ פעולות לחינוך ומעורבות אזרחית להתמודדות וחדשנות אל מול אתגרי האקלים.

מסמך זה הוא פרי שיתוף פעולה בין ארגונים שונים הפועלים יחד בקואליציית "דרכים לקיימות" לקידום הקיימות במדינת ישראל. אנו מסכימים על עיקרי המסמך, ועם זאת כל ארגון שומר לעצמו את הזכות להביע עמדה עצמאית בנושאים פרטניים, ובנקודות מסוימות שעלו בו.

"הדרך הטובה ביותר לחזות את העתיד היא ליצור אותו" / פיטר דרוקר

בברכה,

